

## L'ANTULACEGA

ALBERT SÁNCHEZ PIÑOL / JAUME CABRÉ



# Per què necessitem els clàssics?

Quan feia batxillerat, el primer dia de classe, vaig veure el temari de literatura i em va caure l'ànima als peus. El professor era un capellà de cultura vastíssima. Recordo que li vaig preguntar quina utilitat tenien aquells llibres i per què els havíem de llegir. "Perquè sí", va ser la resposta. El curs següent el professor era un altre, un menjacapellans, però també de cultura vastíssima. Ho vaig tornar a intentar. No n'hi hauria prou si ell mateix ens feia un resum? Per què les havíem de llegir, tantes pàgines? "Perquè sí".

Per què ens calen els clàssics? Si ho pensem bé, quin valor poden tenir llibres escrits fa cent anys, o mil, o dos mil? A l'escola els estudis de literatura cada dia veuen més reduïts els seus temaris. En un món on tot gira al voltant dels diners, per què hauríem de distreure la formació econòmica de les generacions joves? Si vostè vol que el seu fill es faci ric i famós posi-li una pilota als peus, mai un llibre a les mans.

Saben què és el pitjor de tot? Que als partidaris d'un economicisme descarnat no els falten raons. Agafi qualsevol clàssic literari. L'Ulisses d'Homer: un senyor torna d'una guerra; pel camí es troba ciclops, sirenes i bruixotes. Arriba a casa i mata els pretendents de la seva dona a cops d'espasa. Quina vigència té, una història així, quin valor instructiu? El Quixot: un senyor es torna boig, recorre el món disfressat de cavaller medieval. Li cauen garrotades per totes bandes. Torna a casa, pren l'extrema unción i mor penedit dels seus desgavells. Fi de la història. *Moby Dick*: un capità mariner està obsedit amb una balena blanca. La persegueix per tots els mars i oceans. La balena enfonsa el vaixell i mata el capità i la tripulació. *The end*. Kafka: un senyor es desperta convertit en un escarabat gegant. La família l'amaga. A l'última pàgina el pare entra a l'habitació, el bombardeja amb una poma i el mata. Au.

No es cansi buscant en un clàssic lògiques rectes i respectuoses dels usos socials, no les trobarà. Fins i tot podríem definir els clàssics universals com el conjunt d'absurditats més truculentes mai imaginades per l'ésser humà. En síntesi, un clàssic es defineix per una deformitat aparent, fins i tot ridícula. *El vell i el mar*, de Hemingway: un pescador lluita contra un peix

espasa més gran que la seva barqueta. El captura, però els taurons devoren el peix. El pescador torna amb una espina molt llarga. Rodoreda: una noieta es fa un noieta a la plaça del Diamant de Gràcia. Ell se'n va a la guerra. El maten. Ella acaba amb un esguerrat. Fi.

I ara tornem al principi. Per què ens encaparrarem a considerar com un bé universal un conjunt d'històries que sembla que hagin sortit d'unes ments malaltes? En primer lloc hauríem de considerar el *truc de la sinopsi*, per dir-ho d'alguna manera. Quan un crític vol ridiculitzar una novel·la es limita a fer una sinopsi de l'argument. I és que tots els arguments són ridículs o tendeixen al ridícul. (Vet aquí per què a la cultura literària dominant li és tan fàcil criticar els arguments i refugiar-se en el preciosisme estilístic.)

La resposta potser sigui que un clàssic ho és per la seva capacitat de comunicar, a través del temps i l'espai, principis perdurables. Per sota d'un clàssic hi ha un principi moral, per sota d'un *divertimento* només un principi rector. En una història de Sherlock Holmes el principi rector és: Sherlock atraparà el criminal perquè és més llest. En una de Harry el Brut, que Harry l'atraparà perquè Harry és més brutal que el criminal. Però més enllà no hi ha res. En canvi, un clàssic transmet veritats de generació en generació, i ho fa gràcies al format narratiu. Si algú ens diu: "Tornar a casa és més difícil i gloriós que participar en una guerra", ens quedarem tan amples. L'enunciat no passa de ser un sermó. Però després de llegir l'*Odissea*, ens rendirem a aquesta veritat anunciada. El Quixot: "*La razón*

*está en la sinrazón*"; Kafka: qualsevol dia et pots despertar convertit en un insecte. (I té raó. Qui no s'ha despertat algun dia convertit en un escarabat?) Hemingway: l'esforç vital dignifica l'home, però és amarg. Aquells dos professors, tan bons, tenien raó quan insistien que llegíssim. Resumir un clàssic és inútil.

Fer sermons és molt fàcil; la creació d'un clàssic, en canvi, és un prodigi. Potser per això encara hi ha resistències a oblidar-los. Per la resta, seria un error buscar-hi utilitats més instrumentals. Ja ho deia Azaña en un dels seus discursos: la República no fa lliures els homes, només els fa homes. De la mateixa manera, la literatura no fa més bons els homes, només els fa més cultes. Els pigmeus són una societat àgrafa. No han escrit ni llegit mai un llibre. I difícilment es pot sostenir que ocupem una posició moral superior. No tenen el mèrit d'haver creat un Ausiàs March, un Balzac, un Borges. Tampoc carreguen amb Auschwitz o Hiroshima. I és que en última instància tornem al principi. La cultura és una finalitat en ella mateixa. O l'assumim o la neguem. Res més. De fet, no conec cap clàssic que transmeti principis mercantilistes. Més aviat són negats.

Ja ho deien el capellà i el menjacapellans. Per què volem els clàssics? Perquè sí.\*

Albert Sánchez Piñol

**"Un clàssic ho és per la seva capacitat de comunicar, a través del temps i l'espai, principis perdurables. Per sota d'un clàssic hi ha un principi moral, per sota d'un 'divertimento' només un principi rector.**

**Per què volem els clàssics? Perquè sí"**

